

geçen ay

• TÜRKİYE'DE FİYAT ARTIŞLARI, DİĞER ÜLKELERE ORANLA 5 MİSLİ

Ekonomik ve Sosyal Etüdler Konferans Heyetince dün düzenlenen «1972 Sonbaharında Türkiye'nin iktisadî Bünyesi» konulu seminerde geçinme endekslerinde ciddi artışlar kaydedildiği belirtilmiştir. Konuşmacılar gerekli tedbirler alınmadığı takdirde fiyat yükselişlerinin olumlu yolda gelişen ihracat ve işçi dövizini engelleyeceğini öne sürmüşlerdir.

Konuşmacılar ayrıca Türk ekonomisinin olumlu yolda olduğunu, ancak devamı için sevk ve idarecilere önemli görevler düştüğünü söylemişlerdir.

Seminerde ilk tebliği sunan Hacettepe Üniversitesi öğretim görevlisi Nejat Ölçen, 1972 program yılının ilk 6 ayında makro-ekonomik büyüklüklerde, kamu yatırımlarında önceki dönemle oranla gecikme meydana gelirken, özel kesimde gelişme kaydedildiğini ifade etmiştir. Ancak Ölçen, inceleme konusu sürenin kısalığını ileri sürerek, nedenlerle ilgili kesin yorumlardan kaçınmıştır.

«Kamu Maliyesi, Para - Kredi ve Fiyatlar»-konulu bir tebliğ sunan Hacettepe öğretim görevlisi Dr. Zafer Z. Başak da konuşmasında kamu maliyesinin açık göstermediğini söylemiş, bu durumun harcamalardaki artışların şimdilik yüzde 9 düzeyinde tutulabilmesinden doğduğunu belirtmiştir. Dr. Başak bu konudaki sözlerine devamla şöyle demiştir.

«Ancak hemen eklenmesi gereken husus, gerek carî giderler, gerekse transfer harcamalarının bir önceki yılın eş dönemine kıyasla artmış, yatırım harcamalarının ise aynı devre itibarıyla yüzde 10 azalmış olduğudur. Bu noktayı, ileride arz-talep dengesinde meydana gelebilecek bazı olumsuz gelişmelerin öncüsü olarak görmek mümkündür.»

FİYATLAR ARTIYOR

Drö Başak konuşmasında ayrıca fiyatlar endeksi gelişmesine değinerek şunları söylemiştir :

«Fiyatlara gelince, toptan eşya fiyatları genel endeksindeki artış, geçen yıl aynı dönemde gerçekleşen artışın üstündedir. Bu durum esas itibarıyla sanayi ham maddeleri ve yarı mamulleri endeksinde meydana gelen yüzde 24 oranındaki yükselmenin sonucudur. Ankara ve İstanbul geçinme endekslerinde de ciddi artışlar kaydedilmiş bulunmaktadır.

Öte yandan Boğaziçi Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Demir Demirgil de «Dış Ödemeler Dengesi Gelişmeleri» konulu tebliğinde «Türkiye ekonomisinin 1972'nin son aylarıyla 1973'ün ilk aylarında karşılaşacağı en önemli problem fiyat istikrarıdır. Ödemeler dengesinde olumlu gelişmelerin devamını sağlamak fiyat artışlarına süratle engel olmağa bağlıdır, ihracatımızın yüzde 70'inin müşterisi bulunan İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilâtına üye memleketlerde fiyat artışları yılda yüzde 5 civarında seyrederken memleketimizde fiyatların iki yıldanberi fevkalâdt sürat'i bir şekilde, bu

geçen ay

oranın üç beş misli artması, ihracat artışını da tehlikeye atacak mahiyettedir» demiştir.

DIŞ ÖDEMELER DENGESİ

Daha sonra fiya* artışlarının erozyon doyruracak nitelikte tehlike sınırında olmadığını da kaydeden konuşmacı dış ticaret açısının beklenenden az gerçekleşeceğini öne sürmüştür. Prof. Demirgil bu konuda şöyle demiştir:

«Dış ticaret açığı beklendiği kadar büyük olmayacaktır. 565 milyon dolarlık açık yerine yarım milyar dolarlık bir açık beklenmektedir.»

Bu arada dış ticaret kalemlerine de değinen Prof. Demirgil 1072 yılında ihracatımızın olağanüstü gelişme kaydettiğini bildirmiştir. Prof. Demirgil 1971 yılının ilk dokuz aylık dönemine oranla 1972 yılının ilk dokuz aylık döneminde ihracatın yüzde 48,2 artmış olduğunu belirtmiş, buna neden, ana farım ürünü mallarımızda görülen canlılığı göstermiştir. Öte yandan ithalattaki artışın ihraç artış düzeyinin altında seyrettiğini belirten konuşmacı şöyle devam etmiştir:

İHRACAT HAYAL OLABİLİR

«1972 yılının son aylarıyla 1973'ün ilk yarısı dünyada fiyat istikrarı bakımından en müsait bir devre teşkil etmektedir. Fiyat artışlarının yüzde 4'ü pek aşmayacağı anlaşılmaktadır. Bu kadar istikrarlı bir dünya karşısında memleketimizde fiyatlar süratle artmağa devam ederse kısa bir müddet sonra 1970 devalüasyonunun bütün menfaatlerinden yoksun kalacağız ve bir müddet sonra yeni bir devalüasyon ihtiyacını duymaya başlayacağız. Ayrıca ekonomimizin sevk ve idaresinde başarısız olur ve fiyat istikrarına kısa zamanda kavuşamazsak 1972 yılının ihracat rekorları tatlı bir hatıra olarak kalacak, tekerrürüne imkân olmayacaktır. Bunun yakın bir geçmişte örneği görülmüştür.»

• FİYATLAR KORKUNÇ BİR HIZLA ARTIYOR

AYHAN YETKİNER

Ülkenin çözüm bekleyen yüzlerce sorunu arasında, halkın günlük yaşantısı ile ilişkisi olanları şüphesiz en büyük önemi taşımaktadır. Nitekim son günlerde alabildiğine yükselen fiyatlar, çoğunlukta olan dar gelirli yurttaşlar arasında üzüntü ve endişe yaratmaktadır. Bir çok aileyi zor durumda bırakmaktadır.

Bir füze süratiyle yükselen fiyatlar ve bayramın ayın ortasına rastlaması piyasanın durgun geçmesine sebep olmuş, sarın alma gücünde geçen yıllara oranla büyük ölçüde azalma görülmüştür. Buna paralel olarak İstanbullu vatandaşlar bu yıl ihtiyaçlarını kalitesiz ve ucuz eşyalarla giderme yolunu seçmiştir. Bu nedenlerle de dükkân ve mağazalardaki kaliteli fakat çok pahalı eşyalar yerine, işportadaki kalitesiz ve ucuz mallara daha çok rağbet etmişlerdir.

HERŞEY ATEŞ PAHASI

Kışın gelmesi ve soğukların başlaması İstanbul'da pek çok şeyi değiştirmiş, örneğin yaz ortasında 90 ilâ 100 lira arasında satılan bir çeki odun birden 125 liraya

geçen ay

yükselmiştir. Bunu yanı sıra fırsatçılar her türlü yiyecek ve giyecek fiyatlarını artırırlarken, tefeci ve aracılarda boş durmamışlar, yeni zam üstüne zam rekorları kırmışlardır. Halkın ve ülkenin zararına işleyen bu kötü çabalar sonucu, son yıllarda gittikçe hızlanan hayat pahalılığı .artışını yüzde 33 ilâ yüzde 45 arasında oldukça yüksek oranlara ulaştığı görülmüştür.. istanbul geçinme endiksindeki! artış oranı ise Türkiye'de hayat pahalılığın en çok arttığı ilimizin istanbul olduğu gerçeğini ortaya koymuştur. Aslında birtakım rakamlarla bu tehlikeli artışı ispatlamaya lüzum yoktur. Şöyle bir çarşıya pazara çıkıvermek durumu bütün açıklığı ile ve çeşitli örnekleriyle gözler önüne sermaye yetmektedir.

YERİNDE ON KURUŞ, MANAVDA 350 KURUŞ

İstanbul'a yurdun çeşitli bölgelerinden, hemen hergün binlerce ton meyve ve sebze sevk edildiği halde fiyatlar astronomik şekilde yükselmekte ve halka fahiş olarak insafsızca intikal ettirilmektedir.

Bunun en gerçek ve tipik örneği geçtiğimiz günlerde Konya Ereğlisinde meydana gelmiş, burada kilosu 10 kuruşa kadar düşmüş bulunan orta kalitedeki elma, ertesi gün Ankara'ya sevk olunarak kilosu manavlarda 250 ilâ 300 kuruştan istanbul'da ise kilosu 350 kuruştan muamele görmüştür.. Ereğli'den kısa bir mesafede bulunan Başkent Ankara'ya kadar fiyatların akıl almaz derecede süratle fırlamasını ilgililer tefeci ve aracılarda ilgili olarak göstermişler. Aynı günlerde ise İzmirli iktisat işleri yetkilileri «Kanunların fiyatların artmasına mani olamadığı» tezini ileri sürmüşlerdir.

Yukarıda özetlemeye çalıştığımız nedenlerle ülkemizde son 8 yıl içinde hayat pahalılığı ortalama olarak yüzde 80 oranında bir artış kaydetmiş, Devlet İstatistik Enstitüsü'nün hesaplarına göre, Ankara ve istanbul'da tüketim maddelerinin fiyatlarında 1963 — 1971 yılları arasında yüzde 67 oranında bir artış meydana gelmiştir. Ev kiralardaki ' artış oranı ise yüzde 165 i bulmuştur. Bu tarihen sonra da artışlar hat bir sayfaya ulaşarak 1972 yılının ilk 8 ayında toplam artıştan yüzde 13,3 lük ve ortalama artışla yeniden yüzde 25'e ulaşmıştır.

ÜLKENİN EN ÖNEMLİ PROBLEMİ

Bu suretle Türkiye'nin çözümlenemeyen en önemli problemlerinden biri, belkide hayat pahalılığı olmuş, ne ücretlere yapılan zamlar, nede daha fazla kazanmak için sarf edilen gayretler fiyat artışlarını durdurabilmek için kafi gelmiştir.

Hiç, şüphe yok ki, hükümetlerin en önemli görevlerinden biri ülkede fiyat istikrarını temin etmek olmalıdır. Zira memleketimizde dar gelirlilerin oranı sermaye sahiplerine nazaran yüzde 85'i teşkil etmektedir. Her fiyat artışı bu yüzde 85'lik kitleyi sefalet ve ıstıraba sürükleyecektir.

Konuyu bir cümlede özetlersek, ülkenin /bu bir numaralı sorununa süratle bir çare bulunmadığı takdirde, hayat pahalılığı ve zamlar mevcut dengesizliği, toplum yararına daha çok bozacak bir nitelik taşıyacaktır..

(12 Kasım, Barış)

geçen ay

• MELEN : «FİYAT ARTIŞI DEVAM EDECEK»

Bakanlar Kurulu'nun dünkü toplantısından sonra gazetecilerin fiyat artışları ile ilgili sorularını cevaplandırın Başbakan Ferit Melen, fiyat artışlarının devam edeceğini ve ancak önümüzdeki yıl istikrara kavuşulabileceğini ümit ettiğini söylemiştir.

Başbakan, Bakanlar Kurulunda görüşülen Devlet Personel Kanunundaki aksakhkları gidermeyi öngören kanun gücündeki kararname tasarısı hakkındaki bir soruya şu cevabı vermiştir :

«Memurlar konusunda, Personel Kanununun /bilhassa intibaklardan doğan hataları düzeltteceğiz. Personel Kanununda müzakereler sırasında gözden kaçan bazı eksiklikler varsa onları tamamlayacağız. Memurların memnun olacaklarını sanıyorum. Onları memnun etmeye çalışıyoruz. Ne mümkünse yapıyor tabii..»

Fiyat artışları ile ilgili bir soruya karşılık Başbakan, şöyle konuşmuştur : -

ÖNLENEMİYOR

«Biliyorsunuz, bizim hükümetimiz başından beri fiyat artışlarını frenlemek için artış hızını azaltmak için antipatik olma pahasına ıbirçok tedbir aldı. Buna rağmen başında da söylemiştim, bir süre fiyat artışları devam edecektir, diye. Bir devalüasyondan sonra başlamış artışı bir anda durdurmaya imkân yok. Devamlı istikrar tedbiri alacaksınız, yürüteceksiniz. Nihayet önümüzdeki yıl istikrara gireceğimizi ümit ediyorum. Bu sene fiyatlar arttı, daha da artacak. Ama mutedil bir seviyede kalması için bütün kaynaklarımızı kullanıyoruz. Fiyat artışlarının bir kısmı da dışardaki artışlardan dolayıdır. Memleket dışındaki artışlar bize de intikal eder, hem ithalat ve hem de ihracat fiyatlarını yükseltir. Her iki hal de fiyat artışına sebep olur. Sunî artışının bir kısmı da budur. Bunu önlemek elimizde değildir »

>ARA ARZI

Başbakan, «Hükümet olarak piyasaya fazla para çıkmasını cr.lemeyi mi düşünüyorsun • sunuz fiyat artışlarını önlemek için?» şeklindeki soruya, «Fazla para olarak ifade etmeyelim, tedavüldeki aşırı şişkinlik olmaması şeklinde nitelendirelim» dmeiş, para arzının arttırılması için "kanun kuvvetinde bi rkararname çıkarmayı düşünüp düşünmedikleri yolundaki bir soruya da şu cevabı vermiştir :

«Bütün bunlar bütçeye .bağlıdır. Bütçenin gider-gelir tabloları yükselir, bunu karşılayacak gelirler bulamazsanız dediğiniz tesiri yapar. Ama bunun karşılığında gelir bulursanız yani piyasadan parayı, vergi, istikraz gibi yollarla alırsanız dediğiniz yola başvurmaya lüzum kalmaz. Yani havuza koyduğunuz su kadar alırsanız mesele kalmaz.»

BÜTÇEDE ARTIŞ

Başbakan, 1973 bütçesi ile ilgili bir soruyu da şöyle cevaplandırmıştır:

«Bütçede artış olacaktır tabii. Ekonomi büyüyor. Bilhassa yatırımlar. Biliyorsunuz üçüncü -beş yıllık plan daha çok yatırım yapmamızı emreder. Milletın, devletin ihti-

geçen ay

yacı büyüyor, ekonomi büyüyor. Bunlara paralel olarak artış olacaktır. Yerinde sayarsa memleket ileri gümşz.»

Melen, bazı, bakanlıkların henüz bütçe taslaklarını Başbakanlığa göndermediklerinin hatırlatılması üzerine bu bakanlıkların 20 Kasım'a kadar bütçelerini hazırlayacaklarını ve 1973 bütçesinin Anayasanın emrettiği tarihte Meclislere sunulacağını bildir miştir. (18 Kasım, Cumhuriyet)

• «TÜRKİYE'M ENFLASYONİST ETKENLER ARTIYOR»

Birleşmiş Milletler Teşkilâtınca basın için hazırlanan ve Türk ekonomisinin bugünkü durumunu eleştiren, bu arada gelecek için bazı tahminler yürüten raporda, Türkiye'de enflasyonist baskıyı büyük ölçüde arttıracak gelişmeler .beklendiği öne sürülmüştür. Türk ekonomisinin 1971 yılında süratle geliştiği, yüzde 10'a ulaşan bu gelişme hızının beraberinde enflasyonist baskıyı da sürüklediği öne sürülen raporda «1970 yılında kaydedilen yüzde 9.4 bir artışa ilâve olarak, fiyatlar yüzde 17'lik bir artış da ha gösterdi» denilmekte, 1971 yılının genel görünümü ile ilgili olarak da özetle şu

hususlara yer verilmektedir: «1971'de Türkiye'nin talep bünyesi de önemli değişiklikler göstermiştir. Gayrisafi millî hasılda yüzde 9.2 artışa mukabil, toplam iç talep yüzde 8.2 yükselmiştir. Artan görünmeyen kazançlar nedeniyle, mevcut açık barız bir şekilde azalmış, gayrisafi sabit sermaye terakümü ise yeniden yavaşlayarak sadece yüzde 3,4 bir gelişme göstermiştir. 1971'de toplam talebin en derin, amik olduğu sek.tör cari harcamalardır ki, para olarak ifadesi ile yüzde 55 artış göstermiştir. Bu da, memur maaşlarındaki farkı yansıtıyordu. 1971 yılının en ciddi sorunu, enflasyonist gelişme olmuştur. 1970 devalüasyonunun, beraberinde fiyat artışlarını da getirmesine rağmen, enflasyonun esas sebebinin, bütçede gittikçe büyüyen açık olduğu ifade edilmektedir.»

Raporun dış ticaret açığı ile ilgili bölümünde ise Türkiye'de 1971 yılının 90 milyon dolarlık artışı ile dış ticaret açığının 450 milyon dolara yaklaştığı, ihracat yüzde 8.8 artarken ithalâtta gelişmenin yüzde 15'e ulaştığı öne sürülmekte, «Maamafih görülmeyen gelirlerde, özellikle işçi dövizlerindeki artış sayesinde dış ödemeler dengesi bozulmamış, bilâkis daha düzelmiştir.» denilmektedir.

Raporun son bölümünde ise şu hususlara yer verilmektedir :

YA VERGİ, YA DA ENFLASYON

«1972 yılının kalkınma programına göre, Türkiye'de gayri safi millî hasıla, yüzde 7 artacaktır. Program talep bünyesinde bariz değişiklikler gerektirmektedir. Özel ve kamu sektörü harcamalarının kısıtlanması, fakat sabit yatırımların yüzde 23 artırılması öngörülmektedir. 1971 yılının stoklarda kaydettiği birikiminde azalması beklenmektedir. Yine programa göre, kamu sektörü sarfiyatı, 1972'de mevcut fiyatlarla yüzde 16, gelirleri ise yüzde 27 artacaktır. Bu şekilde kamu sektörü açığının yarıya yakın bir biçimde azalması ve 1971'de hesaplanan gayri safi millî hasılaya göre yüzde ikiye inmesi beklenmektedir. Bu durumda vergilerde yüzde 46 oranında bir artış getirilmesini gerektirmektedir. 1971 yılında yapılan yüzde 33 oranındaki zamdan son-

geçen ay

ra bu ikinci artışın getirilmesi çok şüpheli görülmektedir. Gelirler beklenen şekilde artmadığı takdirde, iç dengesizlik ve enflasyonist baskıyı büyük ölçüde arttıracak gelişmelerin beklendiği söylenebilir.»
(23 Kasım, Cumhuriyet)

• «EMEĞİN SERMAYEYE EZDİRİLMEMESİ ZORUNLUDUR»

Türkiye Gazeteciler Sendikası Genel Merkez büyük kongresi, dün sabah saat 10.30'da, Türk-iş Konfederasyonu salonunda çalışmalarına başlamıştır. Kongreyi kısa bir konuşma ile açan TGS Genel Sekreteri Mücahit Beşer, olağanüstü kongrede TGS'ye katılan ve merkez yönetim kurulu'nda görev alan teknisyen yöneticilerin de, Genel Merkez Yöneticileri gibi kongrenin tabii üyesi sayılması hususunun Genel Kurul'un oyuna sunulmasını istemiş bu istek genel kurulca benimsenmiştir.

Kongre başkanlığına Burhan Dodanlı'nın seçilmesinden sonra, genel, kurul çalışmalarına başlanmıştır. Kongrenin, olayların cereyan ettiği bir dönemde yapılması nedeniyle büyük önem taşıdığını ifade eden Dodanlı, aynı şekilde, basını ilgilendiren konuların da bu dönemde daha çok yoğunlaştığına dikkatleri çekmiştir.

Atatürk ve ebediyete intikal eden basın mensupları için bir dakikalık saygı durumunda bulunmuş, bu arada, halen cezaevlerinde bulunan fikir suçlularına, kongre adına bir telgraf çekilmesi teklifi oybirliği ile kabul edilmiştir.

Başkanlık Divanı, Genel Kurul'un kararına uyarak, halen cezaevlerinde bulunan fikir suçlularına şu telgrafı göndermiştir :

«Fikrin cezalandırılması gibi bir tutum ile hukuk devleti ve basın özgürlüğü anlayışının asla bağdaştırılamıyacağı gerçeği ortada iken, sizin cezaevlerinde bulunuşunuzun akıl ve mantık çerçevesi içindeki yerini bulmak mümkün olamamaktadır.

Özgürlüğünüz ve özgürlüğümüz için sonuna kadar gereken gayreti göstermekten geri durmayacağımızı bilmenizi dileriz.»

Bu işlemlerden sonra, TGS Genel Başkanı Sadullah Usumi bir konuşma yaparak, çalışmalar hakkında bilgi vermiş, özetle şunları söylemiştir :

«Fikir işçileri ile teknisyen arkadaşlarımızın .bir çatı altında toplanmış olmaları bir zafer tablosudur.

Kongremizi, ülkemizin siyasi olaylarının yoğunlaştığı şu dönemde yapmaktayız. Özellikle 12 Mart sonrası hükümetlerinin çelişkili tutumları meselelerimizi zorlaştırmaktadır.

Fırsatçı bir grup, işçi ve sendika hakları kısıtlama çabası içinde bulunmaktadır. Hükümetin tutumu da, işçiden çok, işverenin yanında görülmektedir. Yetkililer emeği sermayeye ezdirmemek zorundadırlar. Bu bir anayasa emridir.

Etin kilosunun 30 liraya bir odanın kirasının 300 liraya, kömürün tonunun 600 liraya çıktığı bir yamanda, hükümet asgari ücretlerle ilgili kararını ilân etti 600 lira ile değil geçinmek, yaşamak bile mümkün değildir. Ancak bu durumu tenkit edenleri fakirlik edebiyatı yapmakla suçlandı.

Son zamanlarda, bazı yetkililer, sermaye sahipleri ile birlikte, toplu sözleşmelere de gözdiktiler. Amaç, işçinin elindeki bu silâhı da almaktır. Onlara göre, toplu sözleş-

geçen ay

melerle fiyat artışlarına yol açılmaktadır. Oysaki, toplu sözleşme düzeninin başladığı 1964 yılından önce de fiyat artışları olmuş ve bu artışlar önlenememiştir.»

Usumi daha sonra basın mesleğini ilgilendiren ve tehdit eden ofset sorunu üzerinde durmuş, bu konuda ciddi tedbirler alınmadığı takdirde birçok kişinin işsiz kalacağını ifade etmiştir.

Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan yeni basın kanunu taslağı hakkında da bilgi veren TGS Genel Başkanı, bu konudaki çalışmalar hakkında açıklamalarda bulunmuş, «büylesine bir taslağın hazırlanmış olması hüznü vericidir.» demiştir.

Konuşmasına, «TGS, fikrin cezalandırılmasına kesin olarak karşıdır» diyerek devam eden Sadullah Usumi, «Her tarafı ceza kokan bir tasarı hakkında hiçbir kimseyle bir masa etrafında oturup konuşmalarının mümkün olamayacağını» kaydetmiştir.

Bazı sermaye çevrelerinin ilân baskılarının devam ettiğini sözlerine ekleyen TGS Genel Başkanı, hallini zaruri gördükleri konuları şöyle özetlemiştir :

- «— Güvenlik mahkemeleri kurulmasına kesin olarak karşıyız.
- Basın - İlan Kurumu'nun statüsü değiştirilmelidir.
- Fikir suçları affedilmelidir.»

Usumi'nin konuşmasından sonra komisyonlar için seçim yapılmış, bu arada, çalışma raporu üzerinde görüşme açılmıştır.

(12 Kgsjm; Yenigün)

• ÖZEL SEKTÖRE 20 MİLYAR LİRALIK TEŞVİK BELGESİ VERİLDİ

Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mesut Erez, «1972 yılında öze¹ sektör yatırım projelerine 20 milyar liralık yatırım teşvik belgesi verildiğini» söylemiştir.

Özel sektör yatırım projeleri hakkında gazetemize bir açıklama yapan Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mesut Erez, 1972 yılında Bakanlığına gelen 41 milyar lira tutarındaki özel sektör yatırım projelerinden 20 milyarlık kısmına yatırım teşvik belgesi verildiğini, diğerlerinin ise reddedildiğini, teşvik belgesi verilen projelerin 20 milyarının dokuma ve giyim sanayiine ait olduğunu açıklamıştır.

HANGİ DALLARDA NE KADAR?

Erez, Sanayi Bakanlığı'na baş vuran özel sektör projelerinden, «Fizibilite raporları ve yatırım projeleri uygun bulunanlara teşvik belgesi verildiğini» ifade etmiş ve şunları söylemiştir:

«1972 yılı içinde Bakanlığımıza 52 milyar lira tutarında proje gelmiştir. Bunun sadece 11 milyarı kamu sektörüne aittir. Geride kalan 41 milyarı da özel sektör yatırım projeleridir. 41 milyarlık özel sektör yatırım projelerinden 20 milyardan fazlasına teşvik belgesi verilmiştir.-Bunlardan dokuma ve giyim sanayiine 10 milyar lira, kimya sanayiine 4 milyar, demir-çelik sanayiine 1,5 milyar¹, gıda sanayiine 1,5 milyar, orman ürünleri sanayiine 1 milyar lira tutarında çeşitli projeler için teşvik belgesi verilmiştir. Bunun yanında, gemi inşaat sanayii, elektrik makineleri sanayii, madenî eşya imaiâm sanayii dallarından her birine 300-500 milyon lira arasında teşvik belgeleri verilmiştir.»

geçen ay

Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mesut Erez, «Bakanlığa geldiği t rada, sadece kamu yatırımlarının teşvik edildiğini, özel. sektör yatırımları için teşvik tedb.rleri uygulanmadığını» belirtmiş ve yapılan çalışmaları şöyle özetlemiştir:

«Bakanlığa gelir gelmez özel sektör yatırımlarının teşvik edilmesini sağlamak için bir kararname çıkardık. Bu kararnameden sonra yukarıda belirttiğimiz projeler, kararname ve Resmî Gazete'deki tebliğlere uygun olarak Bakımlığıımıza gelmiştir.»

Bilindiği gibi daha önce Devlet Plânlama Jeşkilâtı'nda bulunan Teşvik Uygulama Dairesi, Mesut Erez'in Bak&nlığı sırasında, Plânlama'dan alınarak, Sanayi Bakanlığı'na bağlanmıştır.

(2 Kasım, Hürriyet)

• TEKNİK ELEMANLAR EKONOMİK BASKI ALTINDA

İstanbul'daki 55 yatırım ve araştırma kurumunda çalışan teknik elemanlarla Elektrik, Gemi, İnşaat, Makina ve Ziraat Mühendisleri, Mimarlar Odası, İstanbul Şubesi ve Türkiye Teknik Elemanı Derneği temsilcileri dün bir basın toplantısı yapılarak teknik elemanın her zamankinden daha fazla ekonomik baskı altında olduğunu ifade etmişlerdir.

- İnşaat Mühendisleri İstanbul Şubesinde yapılan basın toplantısında konuşan oda temsilcileri-«Personel Kanunu ve yan ödemeler 50 bin teknik eleman için tam bir baskı aracı haline gelmiştir,» demişler ve sınır kapıları açıldığında. İş ve işçi Bulma Kurumu teknik elemanı sıraya koyduğunda Türkiye'de devlet kesiminde tek bir teknik elemanın kalmayacağını hepsinin çalışmak için yurt dışına gideceklerini ifade etmişlerdir. «Türkiye'de, teknik elemansız kalkınmanın başarılamıyacağını söyleyen oda temsilcileri, sözlerini şöyle sürdürmüşlerdir :

FAZLA MESAI

«Kanunda fazla mesai ücretleri engellenmemiş olmasına rağmen, sonradan çıkarılan kararnamelerle fazla mesai ücretleri kaldırılmış, yolluk gibi zorunlu ödenekler ise, yok mertebesine indirilmiştir. Teknik eleman karşılığı verilmeden fazla mesaiye zorlanmıştır. Kararnamelerle terfi düzeni dürüst çalışmanın tersini teşvik eder duruma getirilmiştir. Personel Kanununda «Meyak» tasarısının bir yıl içinde kanunlaşması öngörülmesine rağmen hâlâ çıkarılmamıştır. Memurlardan mevcut olmayan bu kurum için kesilen prim toplamı bir buçuk milyon lirayı aşmıştır.»

Teknik elemanların Personel Kanunu dışına çıkarılmasını ve işçi niteliğinde bir statüye bağlanmasını öneren oda temsilcileri, üretime doğrudan katılan teknik elemanın memur olmayacağını, memur olması yolunda ısrar etmenin sanayileşmeyi istemek olduğunu ifade ederek :

«— Teknik elemanın statüsünü değiştirecek ve kanun çıkarılıncaya kadar yan ödeme sorunu çözümlenmelidir. Tüm teknik elemanlara eşit olarak 1970 yılından-bu yana artan hayat pahalılığını karşılayacak düzeyde asgarî yüzde 45 oranında zam yapılmalıdır. MEYAK'a prim kesilmesi durdurulmalıdır,» demişlerdir.

Toplantıya katılan odalardan bir heyet Ankara'ya giderek ilgililere bildirmeyi kararlaştırmışlardır.

(27 Ekim, Yeni Ortam)

geçen ay

- **GRIZU İNFİLÂKINDAN KURTULAN İŞÇİLERDEN İKİSİ BU DEFA GÖÇÜK ALTINDA ÖLDÜ**

Ereğli Kömürleri İşletmesi Üzülmaz bölgesine bağlı Basma ocağında meydana gelen göçükte iki işçi ölmüştür.

Şeyhler köyünden Mustafa Türköz ile Muharremler köyünden Mustafa Hamarat, bir süre önce Çaydamar ocağında meydana gelen grizu kazasından kurtulmuşlar ve burada devam eden yangı," nedeniyle diğer işçilerle birlikte Basma ocağına nakledilmişlerdi.

38 yaşındaki Türköz ile-24 yaşındaki Hamarat'ın cenazeleri köylerine -gönderilerek toprağa verilmiştir.

(2Q ^^ Cumhuriyet)

- **İŞ KAZALARI VE MESLEK HASTALIKLARI DEVAMLILIKTA ARTIYOR**

Türkiye'de iş kazaları ve meslek hastalıkları yüzünden yitirilen işgünü miktarının, ortalama olarak, grevler yüzünden yitirilen işgünü miktarının sekiz katı olduğu saptanmıştır.

Araştırmada, iş kazaları ve meslek hastalıkları nedeniyle kaybedilen işgünü oranının diğer ülkelerle karşılaştırılması yapılmakta ve arada büyük bir fark olduğu belirtildikten sonra, devletin çalışmalarına değinilerek, «Devlet Anayasa ile yükümlendiği görevi gereğince yapmak için bazı çalışmalara girişmiştir. Çalışma Bakanlığı geç de olsa İş Güvenliği ve Sağlık Merkezi (İŞGÜM)ni kurmuştur» denilmektedir.

Genel - İş'in raporunda, İŞGÜM'ün çalışmaları da eleştirilmekte, burada yapılan çalışmalarının, Amerikanvari bir tutumla, geçeklerimiz ve sorunlarımızla uzaktan yakından ilişkisi olmayan bir tutum içerisinde ele alındığı, ifade edilerek özetle şöyle denilmektedir :

Genel-İş Sendikasının organı Emek Gazetesinde yayınlanan bir araştırmaya göre, Türkiye'de son yıllıda iş kazaları ve meslek hastalıkları yüzünden kaybedilen işgününün, tüm işgücüne oranı 3.57 olarak saptanmakta, ülkemizde grevler nedeniyle yitirilen işgününün, tüm işgücüne oranının ise yüzde 0.007 olduğu açıklanmaktadır.

«Türk İşçilerinin yaşama koşulları ile batılı toplumların işçilerinin yaşama koşulları ve meslek hastalıkları vardır. Bu farklılık iş kazaları ve meslek hastalıkları bakımından bizim işçilerimiz aleyhine farklılıklar yaratmaktadır.

Bir işçinin ve ailesinin yaşama koşulları almakta olduğu ücretin satın alma kabiliyeti, işçinin eğitilmiş olup olmaması, çevre koşulları ve politik iktidarın işçi sorunları karşısında takındığı tsvrr ile yakından ilgilidir. Beslenme, barınma, ısınma aydınlanma, giyim, taşıt, temizlik, eğitim, sağlık koruma, dinlenme ve eğlenme ihtiyaçları gereği gibi karşılanamayan, geliri bunun için yeterli olmayan bir insanın işyerinde kavga yapmasından veya kolayca hastalanmasından daha dojal bir şey yoktur.

Önce işçinin yaşama koşullarını değiştirmek gerekir. Buda ücret ve asgari ücretlerin Anayasanın, yasaların, bilimin ve uluslararası çalışma örgütlerinin öngördüğü düzene ulaştırılması ile mümkün olur. Kendi kendimizi aldatmıyalım.

geçen ay

Bir insan, bir günde 68C gram ekmek ve 3-4 gram et tüketerek besleniyorsa buna (Gizli açlık) içinde yaşamak denmektedir. Bu duruma gelmiş bir insanın akli durumunda değişiklikler olduğu (FAO)'nun yayınladığı bir kitapta da belirtilmektedir.

(22 Kasım, Yeni Gün)

• TERSANE KÂRININ YARISINI JAPONLAR ALACAK

Yıllardan beri devam eden dedikodulardan sonra, Pendik Tersanesi inşaatı. Planlama ve Denizcilik Bankası ilgililerinin imzaladıkları bir protokolle Japon İHİ firmasına verilmiştir. Bakanlar Kurulu'nun onayından sonra yayınlanacak kararname ile yürürlüğe girecek olan anlaşmaya göre Japon firmasına inşa edilecek ilk 12 gemiden 32 milyon dolar kâr hakkı tanınmıştır.

Japon İHİ firması ikinci başkanı Hissassi Shinto ile Türk heyeti arasında çok gizli olarak yürütülen görüşmeler sonunda, tersanenin 40 milyon dolara mal olacağı hesaplanmış, Deniz Nakliyat adına inşa edilecek ilk 12 gemiden Japonların teknik usul bilgisi olarak (Know-How) 20 milyon dolar alması, bundan başka 12 geminin maliyetine 12 milyon dolarda kâr ilâve edilmesi kararlaştırılmıştır. Protokole göre ortam müsait görülürse tavan olarak tespit edilen bu fiyat bir miktar azaltılabilecektir.

Söz konusu frima ile yıllardan beri devam eden görüşmeler ve daha önce imzalanan bir protokol Türk kamuoyunun tepkisi üzerine askıda kalmıştı. Ancak geçtiğimiz aylar içinde yeniden başlayan görüşmeler, eski protokolle bazı değişiklikler yapılarak anlaşmaya varılması ile sonuçlanmıştır. Japonlar son görüşmeler sırasında 6 kez Tokyo'ya dönerek/ yeni talimatlar almak gereğini duymuşlardır. Söz konusu protokoller Hükümetler tarafından onaylanır onaylanmaz yürürlüğe girecektir. Protokole göre ilk gemi 1974 yazında kızağa konacaktır. Bundan başka Pendik tersanesi için kurulacak motor fabrikasına da Japon İHİ firmasının ekonomik ve teknik katkıda bulunması kararlaştırılmıştır'.

MADDELER

Yeni anlaşmahtı, daha önce imzalanan fakat özellikle ilgili meslek odalarının, (Türkiye ve Türk teknik elemanlarının çıkarlarına aykırı olduğu gerekmesi ile) karşı çıkmaları üzerine vazgeçilen protokolden farklı belli başlı maddeleri şunlardır :

«(1) Eski anlaşmada yüzde 51 olan Türk hissesi yüzde 54'e yükselmiştir. Japon hissesi yüzde 46'ya indirilmiştir.

(2) Yedi yıl müddetle kabul edilmiş olan yüzde 15 kâr garantisi yeni anlaşmada yüzde 10'a indirilmiştir.'Fiyatlar yedi yıl sonunda dünya piyasası seviyesine getirilecektir.

(3) Tersane ilk olarak 12 gemi yapacaktır. Bunlardan altı tanesi 20'şer bin tonluk tankerdir. Bunlar yurt içi akaryakıt naklinde kullanılacaktır. Diğer altısı ise 6'şar bin tonluk yük gemileridir. Bunlar için 20 milyon dolar Japonlara teknik bilgi hakkı (Know-How) verilecek ayrıca 12 milyon dolarda kâr olarak maliyete ilâve edilecektir.

(4) Tersanenin yönetimi on yıl boyunca Japonlara ait olacaktır. Genel Müdür ve Genel Müdür Muavinlerinden biri Japon olacaktır. Genel Müdür tam yetki ile tersaneyi yönetecektir.

geçen ay

- (5) Kâr dağılımı yüzde 50 üzerinden olacaktır. Japonlar bunun yüzde 20'sini transfer edebilecek geri kalanını sermayeye katacaklardır.
- (6) Anlaşma onaylanınca 300 Türk işçi, teknisyen ve mühendisi eğitilmek ve görgülerini arttırmak üzere Japonya'ya gönderileceklerdir.
- (7) Tersane yapım işleri biterek işletmeye geçince Japonya'dan 30 mühendis ve teknisyen görev alacaklardır.
- (8) Daha önce 38 milyon dolar olarak hesaplanan yatırım, dolarıf değer kaybetmesinden ötürü 40 milyon dolara çıkarılacaktır.»

(28 Ekim, Cumhuriyet)

• DENİZCİLİK BANKASININ KÂRINA ÖZEL SEKTÖR ORTAK EDİLDİ

Bilançosunu her yıl zararla kapatan Denizcilik Bankası Bakanlar Kurulu'nun aldığı bir kararla tek kâr kaynağını da kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır. İlgili çevreler bu konuda verdikleri bilgide kılavuzluk ve romörkörüçülük hizmetlerinin özel sektör tarafından görülebilmesine ilişkin kararnamenin Denizci k Bankasını her yıl asgarî 50 milyon lira gelirden yoksun bırakacağını öne sürmüşlerdir.

1806 sayılı kararnameye ek olarak çıkarılan 7/4591 sayılı karar gereğince şimdiye dek sadece Denizcilik Bankası tarafından tekel olarak sürdürülen kılavuzluk hizmeti bundan böyle özel sektör tarafından da yürütülebilecektir. Bakanlar Kurulu'nun yeni , şekil verdiği kararnameye göre Banka sadece zorunlu kılavuzluk görevinde tekel durumunu sürdürebilecektir. Oysa ilgililerin verdikleri bilgiye göre Denizcilik Bankası kılavuzluk hizmet'lerinden yılda 70 milyon lira gelir sağlamakta ve bu miktarın büyük bir kısmını da şimdi özel sektöre de görev hakkı tanınan ihtiyarî kılavuzlukla karşılamaktadır.

Öte yandan çıkartılan kararnamenin hemen, ardında kılavuzluk hizmeti için bir özel teşebbüs harekele geçmiş ve Çanakkale Boğazı'nda çalışmaya başlamıştır. Bu arada özel şirkette görevli kılavuz kaptanlarla, Denizcilik Bankasında görevli kılavuz kaptanlar arasında daha şimdiden anlaşmazlıklar başgöstermiş, kılavuz kaptan isteyen yabancı gemilere çıkan her iki kuruluşun kaptanları arasında kavgaya varan tartışmalar olmuştur. Ayrıca Çanakkale Boğazı'nda çalışma izni alan özel şirket yetkilileri, Denizcilik Bankasının lekeli içine giren istanbul Boğazı'nda da çalışabilmek için harekete geçmiştir. İlgililer hazırladıkları raporlarla Denizcilik Bankası bünyesinde kâr getiren, kılavuzluk müessesesinin yine eskiden olduğu gibi Banka tekeline alınmasını önermişler «Aksi halde özel kuruluşların sayısı artacak belki ilerki tarihlerde haksız rekabet sonucu Denizcilik Bankasının bu konuda yürüttüğü görevin tümünü kendilerine çekeceklerdir. Bunun sonucu Denizcilik Bankası zararı crtacak ve hükümet bütçesinden bu açığı kapatmak için yeniden milyonlar ayrılması gerekecektir» demişlerdir.

ADRES TESCİLİ

Öte yandan öze' kılavuzluk şirketinin kurulması Denizcilik Bankasının modern işletmecilikten uzak sayılabilecek bir davranışını daha ortaya çıkarmıştır. Banka 25

geçen ay

yıldır zilliyetinde bulundurduğu «Çanakkale pilot Station» kısa adresini tescil ettirmemiş, bundan yararlanan özel kuruluş da bu adresi kendi adına tescil ettirerek Denizcilik bankası adına yapılan hizmet siparişlerinden yararlanmasını bilmiştir. Ayrıca ilgililer yaptıkları iddalarda özel kuruluşların devletçe kararlaştırılan tarife içinden gemi kaptan ve acentelerine pay verebileceklerini ve böylece haksız rakabete girişebileceklerini söylemişlerdir.

KILAVUZLUK NEDİR?

Bir tarife göre kılavuzluk diğer adıyla pilotajik özel şartların hâkim olduğu sahil ve limanlarda bu şartların icabettirdiği bilgilerle donanmış ve bölgeye yabancı kaptanlara bölge hakkında bilgi verebilen kaptanlık hizmetidir. Ve bu hizmetin ücreti uluslararası standartlara göre oldukça yüksektir .

Bir örnek vermek gerekirse 200 bin tçnluk bir tanker Çanakkale Darıca hattında geminin selâmeti yönünden normal hava şartlarında 40 bin lira civarında kılavuzluk ücreti ödenektedir. Hava şartlarının bozuk olması tatil günü, mesai saati dışı bekleme gibi nedenlerle bu ücret daha da yükselmektedir.

Öte yandan gemilerin limanlarda kılavuz alma zorunluğu vardır, ancak Boğazlardan geçişlerde bu hizmeti talebetmek ihtiyarîdir. Bu arada yapılan hesaplara göre Denizcilik Bankasının bu hizmetten sağladığı kâr 1971 yılında 70 milyon lira civarındadır. Bu rakam içinde en büyük payı ihtiyarî kılavuzluk almaktadır. Ancak bölesine kâr getiren görev hiç de büyük yatırım gerektirmemektedir.

İLK KILAVUZLUK

Boğazlara sahip olmanın bir ganimeti olarak sayılabilen kılavuzluk hizmeti, Osmanlı İmparatorluğu devrinde hiç önem görmemiştir. Kanunun önemi ancak 1892 yılında bir Rum tacirin Bahriye Nezaretine müracaatı üzerine anlaşılmıştır. Tacir İstanbul Limanındaki pilotajın kendilerine verilmesi karşısında hazineye yılda 10 bin lira temettü ödeyeceğini vâdetmiştir. Daha sonra devlet konuya eğilmiştir. Nihayet 1915 yılında kılavuzluk ilk kez devlet eliyle yürütülmeye başlamıştır. Ancak o tarihten bu yana tekel olarak yürütülen ve hazineye büyük gelir kaydeden işlem 1972 yılında özel sektöre açılmıştır.

D. B. VE ÖZEL SEKTÖR

Bu arada görüşlerine başvurduğumuz yetkililer devletin kâr getiren bir kapısını özel sektöre devreden zihniyeti kınamışlar «Eğer tekellerin özel sektöre devri düşünülüyorsa bu işleme önce zarar eden tekel kuruluşlarından başlanmalıydı» demişlerdir-. Öte yandan Ege Deniz - İş Sendikası Genel Başkanı Mustafa Yöntem de İzmir'de düzenlediği bir basın toplantısında kılavuzluk ve römorkörcülük hizmetlerinin ek kararnameyle özel sektör tarafından da görülmesine izin verilmesini «soygun» olarak nitelemiştir.

D. B.'de OSMANLI ZİHNİYETİ

Yetkili çevreler bu arada Denizcilik Bankasını da suçlayarak şunları söylemişlerdir :
«Özel kılavuzluk şirketi görevlilerinin tümü Denizcilik Bankasından ayrılan kılavuz

geçen ay

kaptanlardır. Acaba bu kaptanların D.B.'den ayrılış nedenleri nedir? Bu nedenler şöyle belirtilebilir.

Kılavuz kaptanlık için banka şu şartları aramaktadır. Yüksek Denizcilik Okulu veya Deniz Harp Okulu mezunu olmak, en az yakın yol kaptanlık ehliyetine sahip olmak (Bunun için asgari 6 yıl kaptan olarak çalışmak gerekir), en az bir yabancı dil bilmek, kılavuz kaptanlık sınavlarını başarmak ve 6 ay staj görmek.

Ve bu şartların sonucu Bankanın kılavuz .kaptana verdiği ücret ise sadece bin yüz liradır. Halbuki kılavuzluktan ayrılıp D.B.'de başka bir göreve geçenler kıdemi üzerinden daha yüksek ücret alabilmektedirler Ayrıca kılavuz kaptan ayda 240 saat fazla mesai yapmakta bunun ancak 120 saati için ücret alabilmektedir. Oysa özel sektörde aylık 7500 liraya varmaktadır.»

KAPTANLARARASI KAVGALAR

Öte yandan kılavuzluk hizmetleri için 7/4591 sayılı karar ile tek bir firma adına özel yetki verildiğini belirten ilgililer kararın Anayasa'ya aykırı olduğunu iddia etmişlerdir.

Diğer bir iddiaya göre de Denizcilik Bankasından kılavuz isteği acenteler aracılığıyla pay karşılığı özel kuruluşa bildirilmekte, bu nedenle biri özel, diğeri Denizcilik Bankasında görevli iki ayrı kılavuz kaptan gemiye çıkmakta ve bu durum çeşitli tartışmalara yol açmaktadır.

İlgililer bu konuda söz olarak «7/4591 sayılı ek kararnamenin iptal edilmesini kılavuzluk (pilotajlık) görvinin yeniden Denizcilik Bankası tekeline alınmasını» istemişler-

(3 Kasım, Cumhuriyet)

• TÜRKİYE ELEKTRİK KURUMU GENEL MÜDÜRÜ YARGILANDI

«Kanunun suç saydığı fiili övmek» suçundan Üç Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesinde yargılanan Türkiye Elektrik Kurumu Genel Müdürü Mehmet Erdemir'in duruşmasına dün de devam edilmiş ve dünkü duruşmada, olayın tanıkları dinlenmiştir.

İddiaya göre sanık Mehmet Erdemir, 4 Mayıs 1972 günü Jandarma Genel Komutanı Orgeneral Kemalettin Eken'e karşı girişilen suikast teşebbüsünü İdare Meclisi toplantısında telefonla öğrenmiş ve ondan sonrada «Bravo gençlere» demiştir.

Dünkü duruşmada dinlenen Genel Müdür Yardımcısı Hasan Tahsin Abur, TEK'in Yönetim Kurulunun her hafta perşembe günleri toplandığını ifade ederek, «Olay da bir perşembe günü meydana gelmişti toplantıda idik. Genel Müdürümüzün bulunduğu yerdeki telefon ça'dı ve bir süre telefonla konuştu. Sonra Orgeneral Kemalettin Eken'e suikast yapıldığını bize nakletti. Çok üzüldük. Ancak kendisinin sivri bir konuşması olmadı demiştir.

KANA KAN MI?

Tanık, sanığın «Kana kan mı istiyorlar?» şeklinde konuştuğunu hatırladığını belirterek şöyle devam etmiştir: «Kızıldere olaylarında da aynı durum olmuştu. O gün de idare Meclisimiz vardı ve telefonla yine Genel Müdürümüze bildirmişlerdi.»

geçen ay

Taniğın bu ifadesi üzerin Askerî Savcı söz alarak «Bütün anarşik olayların sanığa bildirilip bildi'ilmediğini» tanıktan sormuştur.

MUHBİR KONUŞMAYI ARKADAŞINDAN DUYMUŞ

Tanık Genel Müdür Muavini ise «bir Kemalettin Eken Paşaya karşı girişilen suikastle birde Kızıldere olaylarını hatırladığını» söylemiştir. Daha sonra dinlenen ve muhbir durumunda olan Türkiye Kömür İşletmeleri İdare Meclisi üyesi Mehmet Ali Aytaç ise sanığın idianamede yer alan sözleri sarfettiğini bir arkadaşından duyduğunu ileri sürmüştür.

KARAIŞMAIL'İN İFADESİ

Bu arada Enerji ve Tabii Kaynak'ar Bakanlığı Basın Müşaviri Erdem Karaismail de tanık olarak dinlenmiştir. Karaismail Genel Müdüre kendisinin telefon etmediğini, zira Kemalettin Eken'e 'karşı suikast düzenlendiği gün kendisinin Batman'da olduğunu ifade etmiştir.

Duruşma diğer .-anıklam dinlenmesi için başka bir güne bırakılmıştır.

• BİR REKTÖR ÜNİVERSİTE ÖZERKLİĞİNİN KALKMASINI İSTEDİ

Atatürk Üniversitesi 1972-1973 ders yılına dün sabah törenle başlamıştır. Törene, Erzurum Valisi Necmettin Karaduman, 9'uncu Kolordu Komutanı, Belediye Başkanı, Üniversite öğretim üyeleri ve öğrenciler katılmıştır.

Üniversitelerimizde, problem yaratan başlıca âmilin, Anayasa'nın 120'nci maddesindeki muğlâk ifade ve gereksiz deyim olduğunu öne süren Bıyıkoğlu, şöyle konuşmuştur : «Bu deyim, bazı çıkarıcı çevrelerce kasıtlı olarak son derece yanlış anlaşılan ve kötü tatbik edilen, bu yüzden daima anarşistlerin ve komünistlerin işine gelen üniversite özerkliğidir. Bütün varlığı ile Mme inanan ve saygı gösteren üstün ve kâmil baskılarını muhafaza eden yüce Türk milleti, üni-versite özerkliğini Anayasa feminatı altına almandan da muhafaza etmesini çok iyi bilir. Bugün Anayasa'nın teminatı altına alınan özerklik, o üniversiteleri memlekette daha faydalı hâle getirecek bir vasıta olmaktan çıkarılmış, sorumsuzluk, başına buyruklu, keyfilik ve kendisine Türk milletinin, onun devletin, üzennde görebilme vasıtası haline getirilmiştir».

Bıyıkoğlu, çıkarılacak etkili bir reform kanunu ile fakültelere yeni şekil verecek, kürsü ve lâboratuvar tekerürlerini ortadan kaldırmak suretiyle maliyeti düşürecek, halka kapılarını açacak, milletin mümesili ve yöneticisinin denet'mini .küçük saymayacak kadar, olgunluk devresine erişen modern üniversitelere kavuşmuş olacağını belirtmiştir.

ÖZGÜÇ'ÜN KONUŞMASI

Ankara Üniversitesi Retkörü Prof. Dr. Tahsin Özgüç, «hiç kimse kendine göre doğru yada haklı bellediği bir çizgiyi, devletin anayasal kuralına tercih hakkına sahip olamaz» demiştir.

geçen ay

Ankara Üniversitesinin 1972-1973 ders yılma başlaması dolayısıyla dün Dil ve Tarih Coğrafya fakültesinde yapılan açılış töreninde yaptığı konuşmada Rektör Prof. Özgüç, ünüverstenin çeşitli bilimsel çalışmalarını anlatmış, bu arada son yıllarda meydana gelen olaylara da değinerek, bu olaylardan tüm ünüvrstenin suçlanmıyaçağını söylemiştir.

ANAYASAL KURALLARA BAĞLILIK

Rektör Prf. Dr. Tahsin Özgüç, bu konuda özetle şöyle konuşmuştur :

«Her devlet kurumundan görevini yapması beklenir. Bunlardan her biri her şeyden önce kendi kendini denetleye bilmelidir, yalnız bütün dava, denetlemede hangi ölçülerin gözetileceğidir.

Şüphesizdir ki, hiç kimse kendine göre doğru ya da haklı bellediği bir çizgiyi devletin anayasal kuralına tercih hakkına sahip olamaz. Burada çok dikkatli olmamıza rağmen, pek az üniversitelinin içine itildikleri ilkel kaba kuvvet zorlamalarına bakılarak bilim adamlarının, üniversitelerimizin tümü açık suçlamalara hedef oldu.

ANAYASAL BİR KURULUŞU SUÇLAMAK ÇIKMAZ YOLDUR

Anayasal bir kuruluşu, evrensel bir değeri böylesine kötülemek, adeta yok etmeye kalkışmak, çıkmaz bir yoldur. Üniversitelinin düşünce rehberliğinin, ulusun geleceğine yön vermeyi gaye edinmesinden hoşlanmıyan sorumsuz mihrakların, sinsi varlıklarını sürdürmelerine, en iyiyi yaratacak her türlü değeri, bu ulusa layık görmezliğin karanlığına bürünenlere mani olmalıyız.

Bundan önceki öğretim yılında olduğ gibi, 1972-1973 öğretim yılında da «devlet otoritesinin hâkim olduğu ve güvenin sağlandığı bir ortamda girmenin huzuru için^ de» olduklarını söyleyen Ankara Üniversitesi Rektörü, bütün öğrencilerin, kendi malları olan üniversiteyi, yalnız öğrencilik suresince değil, hayatları boyunca, «Anayasa iradesine göre korumalarının» temel görevleri olduğunu belirtmiştir.

ATATÜRKÇÜ DÜŞÜNCE YAMA, EK KABUL ETMEZ

Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Tahsin Özgüç, «Atatürkçü devletin hayat maddesinin, Atatürkçü insan olduğunu» da belirttiği konuşmasında bu konudaki görüşlerini şöyle anlatmıştır :

«Sevgili gençler, memleketimizin içine düştüğü korkunç bunalımın ıstırabını nasıl yaşadığınızı hocalarınız en iyi bilenlerdir. Şimdi sizlere bir düşüncede, bir felefedenden söz edeceğim. Görüşlerimi, sizleri yakından tanıyan biri olarak paylaşacağınızdan eminim.

Bu, Atatürkçü düşüncedir. Atatürkçü düşünce ile dünyaya yeni bir hayat felsefesi geldi. Bizler bunu Atatürkçü öğretimle pekleştirmek zorunda/ız aksi halde tarih frizi affetmiyecektir.

Atatürkçü devletin hayat maddesi, Atatürkçü insandır. Biziz, bu, insanı, toplumumuzu uygar dünyada saygı gören, insanlığın yararlanacağı yenilikler getiren kişilerin yaşa-

geçen ay

makta olduğu mutlu bir dünya haline dönüştürmek demektir. Türkiye Cumhuriyetini, kuruluş amacına uygun batı uygarlığı devleti olmaktan alıkoyacak yada bu ülküsünde geciktirecek her davranış, hatta her düşünüş, hür düşünce değildir. Aşırılığın neresinden, hangi renginden gelirse gelsin Atatürk inkılâplarına karşı olan her hareket, her düşünce köhnedir, irticadır.

Şüpheli bas'kı merkezlerinin etki kampanyalarına karşı koyunuz. Akılcı, gerçekçi yolda Atatürk'ü düşünceden sakın en ufak bir taviz vermeyin. O bize göre biçilmiş, en uygun gömlektir, yama, ek kabul etmez.»

ÖZERKLİK

Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Özgüç, konuşmasında, beş üniversitenin yetkili temsilcileri ve Ankara Üniversitesi Senatosu tarafından hazırlanmış bulunan «Üniversiteler Ortak Kanun Tasarısı»nın, Anayasal teminat altında bulunan Üniversite özerkliğini zedelemeyecek şekilde kanunlaşması dileğinde bulduklarını bildirmiştir.

AKADEMİK UNVANLAR KANUNLA VERİLMEZ

Rektör, akademik unvan ve payelerin «kanunla tevcihinin» üniversitelerin seviyesini düşüreceği görüşünde olduğunu açıkladığı konuşmasını şöyle sürdürmüştür :

«Çok hassasiyet gösterdiğimiz bir konuya, akademik unvan ve payelerin kanunla tevcihinin üniversitemizin seviyesini düşüreceğine değinmek isterim. Üniversiteleri batı üniversiteleri düzeyine erişmesi, sizlerin ve sizden öncekilerin büyük emeklerinin ürünüdür. Bu kolay olmamıştır. Üniversitenizin en değerli başarılarından biri de budur. Bu seviyenin korunmasında göstereceğiniz titizlikten fedakârlık etmeyiniz.

Üniversitelerin, planla kalkınma çabasındaki sorumluluk payının büyük olduğunu bildiren, rektör, «planlı kalkınmanın yetişkin insan gücünün eseri olduğunu» bildirmiş, «bu yetişkin insan gücünün de üniversitelerin -eseri» olduğunu anlatmıştır

362 PROFESÖR, 20 BİN ÖĞRENCİ

Rektör Prof. Dr. Özgüç Ankara Üniversitesinin açılış töreninde yaptığı konuşmada daha sonra üniversite ile ilgili şu bilgiyi vermiştir :

«Üniversitemiz, ceride bıraktığımız dönemde, bilgili insan gücünü ve araştırmacıyı yetiştirme görevini yerine getirmiş her dilde yaptığı yayınlarla ülke ve dünya bilimine katkıda bulunma çabalarını arttırmıştır.

Bugün üniversitemizde 362 profesör, 243 doçent, 960 asistan (az bir mevcut) 79 öğretim görevlisi 64 uzman, 79 okutman ve yenileri ile birlikte 20 bin öğrencimiz vardır.

Bu öğretim yılına, yeni-23 profesör, yeni 32 doçent ve 3 bin 129'da yeni öğrenci ile giriyoruz. Geçen yıl bin 686 öğrencimiz üniversitemizden mezun olmuştur.»

ÖĞRENCİ İHTİYAÇLARI

Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Tahsin Özgüç, konuşmasının öğrencilerin ihtiyaçları ile ilgili bölümünde de özetle şunları söylemiştir :

geçen ay

«Mediko-Sosyal Merkezimiz, sınırlı imkânları ile öğrencilerimizin sağlığı, muayene ve tedavilerini yaptırmanın, koruyucu tedbirler almanın gayreti içindedir. Henüz yataklı bir öğrenci kliniği sahibi olamadık. Öğrencilerimizi Tıp Fakültemizde ve Bakanlığın hastanelerinde tedavi ettiriyoruz.

Sosyal servisimiz, öğrencilerimizin boş zamanlarını değerlet dirmeye yöneldi. Bu arada, binlerce üniversitelinin toplandığı semtin ortasındaki Cebeci Stadyumunun üniversitemize bağlanması büyük bir boşluğu dolduracaktır.

İMKÂN VE FIRSAT EŞİTLİĞİ SAĞLANAMIYOR

Türlü kuruluşlarımızın gayretlerine rağmen, öğrencilerimizin imkân ve fırsat eşitsizlikleri bir türlü giderilemiyor. Malî formaliteler, geçersiz alışkanlıklar, ucuz ya da parasız kitap teminini engellemektedir. Öğrencilerimize uzun kış gecelerinde sıcak kütüphanelerde okumak, çalışmak, olanaklarını sağlayamıyoruz. Geceleri, batı ülkelerindeki şehirlerin en parlak semtlerini üniversite kütüphaneler tiyatro ve müzik salonlar, teşkil eder. Ayrıca genel eğitimle ilgili olarak kültürel, so--yal, sağlık, kredi ve burslarla ilgili istek ve sorunlar üstüne eğilmiş olmamıza rağmen, bugün de pek çok öğrencinin uygun ve yeterli olmayan koşullar içinde okumak zorunda kaldıklarını görüyoruz.»

TERZIOĞLL

İstanbul Üniversitesi 1972-1973 öğretim yılına dün sabah saat 08.30'dan itibaren törensiz olarak başlamıştır.

Üniversite Rektörü Prof. Nazım Terzioğlu, bu münasebetle verdiği beyanatta son yıllarda üniversitelerimizde meydana gelen üzücü olaylar nedeni ile açılış törenlerini şimdilik kaldırdık, demiştir

Prof. Terzioğlu, açılış törenlerinin daha çok üniversiteye yeni gelen öğrencilere üniversiteyi tanıtıcı bilgi vermek için düzenlendiği sözlerine ekleyerek, zaten henüz kontenjanlarımızın yüzde 30'u açık durumdadır. Kayıtlar devam ederken, öğrencilerimizin hepsini karşımıza alamıyacağımıza göre, tören yapmanın manası kendiliğinden ortadan kalkıyor, demiştir.

LİSELERE YABANCI DİL ÖĞRETMENİ YETİŞTİRİLECEK

Rektör Terzioğlu, bu öğretim yılında yapılacak işler arasında en önemlisinin, iki haftaya kadar öğrenci kabul şartları ilân edilecek olan Yüksek Lisan Okulunun açılması olduğunu ifade ederek şunları söylemiştir :

«Yüksek Lisan Okulu, 4 yıl süreli olacak ve liselere yabancı dil öğretmeni yetiştirecektir. Okul, bu yıl Fındıkzade'deki binasında en geç bir ay içinde faaliyete geçecektir. Öğrenci kabul şartlarının önümüzdeki hafta ilân edilmesi için çalışmalar devam etmektedir.

AVCILAR CAMPUSU

İstanbul Üniversitesi Rektörü Prof. Nazım Terzioğlu, üniversitenin temeli atılan Avcılar Campusu için 1972-73 yılı bütçesine 20 milyon lira koyulduğunu da açıklıyarak şunları söylemiştir :

geçen ay

Avcılar köyündeki Campusun tamamı 100 milyon liraya mal olacaktır. Önümüzdeki yıl bütçesine bu iş için 20 milyon lira koyduk. Ancak bütçemiz tasdik edilmediğinden şimdiden bir şey söyleyemeyeceğim.»

Prof. Terzioğlu sözlerini yeni ders yılının öğretim üyesi idareci ve öğrencilere uğurlu olması dileği ile tamamlarken, reform kanunu konusuna da değinerek şöyle demiştir: «Üniversite reform kanunu henüz çıkmadı. Öğretim üyelerinin personel kanunu işe yeni alındı. Bu öğretim yılında iki kanunun daha çıkacağını ümit ediyorum. Bu konuda Hükümet ve Parlâmentoya yardımcıyız.

ENDÜSTRİ SANATLARI YÜKSEK OKULU AÇILDI

Öte yandan Devlet Güzel Sanatlar Akademisine bağlanan Endüstri Sanatları Yüksek Okulu da dün sabah Beşiktaş Mimarlık Yüksek Okulunda yapılan törenden sonra 1972-1973 öğretim yılma başlamıştır.

Inif ” - ”
(2 Kasım, Yeni Ortam)

• FİRMALAR FESHE HAZIRLANIYOR

Bazı firmaların, Türk Standartlar Enstitüsü ile yaptığı sözleşmeleri feshe hazırlandığı, TSE marka talimatının ciddiyyetenden uzak olduğu açıklanmıştır. Elektrik Mühendisleri Odası, geniş bir bölümü dünkü Yeni Ortam'da çıkan, TSE ile Mgili iddialarına yenilerini, eklemiş, bu konuda, yaptığı yayında özetle şöyle demiştir : «Devlet kuruluşları, yapılan tamimlerle üzerinde TSE markası bulunan firmaların mallarını almak mecburiyetindedir. Satın almalarda TSE markası bu bakımdan bir rekabet unsurudur. Bu markayı kullanmak için TSE'ye başvurmuş bir firmanın aylarca, hatta yıllarca beklemesinin sakıncaları ortada iken ve bu firmalar, satış ciroları üzerinden onbinlerce liralık TSE marka sözleşme aidatı ödemeyi peşinen kabul etmiş iken, dilekçelerini «personelimiz yok, imkânlarımız sınırlı, Enstitümüz ağustos ayında tatile girmektedir» diye bekletmek, hatta müracaatından 9 ay sonra ne olup bittiğini merak eden firma sahibine «dilekçeniz yönetim kurulunda görülecek evrak arasında dır» demek, bir kamu kuruluşundaki keyfi sorumsuz davranışları göstermektedir. Biz burada örnek olarak, imal ettikleri elektrik anahtarlarında markasını kullanmak • isteyen 3 firmanın müracaatını açıklayacağız. Bu 3 firma, farklı tarihlerde müracaat, ettikleri halde, aynı tarihli yönetim kurulu kararı ile (firmaların müracaatından 9 ay sonra) TSE marka sözleşmesi adaylığına kabul ediliyorlar. Fakat sonradan ikisinin işlemleri unutuluyor. Unutulan bu firmanın sahibi Ankara'ya geliyor, TSE yöneticilerine görevlerini hatırlatıyor ve işlemleri yeniden başlatıyor. Unutulan üçüncü firma ise hâlâ, TSE markasını kullanmak için TSE'de cevap beklemektedir. Diğer iki firma imal ettikleri anahtarlarda TSE markasını kullanmak için sözleşme imzalamış olup buna ilişkin kalite belgesini TSE'den almış oldukları halde, üçüncü firma müracaatının üzerinden tam 'bir yıl' geçmesine rağmen henüz ziyaret bile edilmemiştir.

(13 Kasım, Yeni Ortam)

• TÜRKİYE'DE YENİ DOĞAN 1000 ÇOCUĞUN 153'Ü ÖLÜYOR

8. Türkiye Millî Pediatri ve Çocuk Sağlığı Kongresi dün Sağlık Bakanı Kemal Demir'in bir konuşması ile çalışmalarına başlamıştır. Dünyaca ünlü yabancı doktorla¹-

geçen ay

rın da izlediği kongrede Almanya'da binde 23,5 Amerika'da binde 21,8, Bulgaristan'da binde 30,5, Yunanistan'da binde 31,8, ve İtalya'da binde 29,2 olan «bebek ölüm oranının Türkiye'de binde 153 olduğu açıklanmıştır. Türk Standartlar Enstitüsünde çalışmalarına başlayan 8. Türkiye Millî Pediatri ve Çocuk Sağlığı Kongresinin açış konuşmasını yapan Sağlık Bakanı Demir özetle şunları söylemiştir : «Geleceğin güvencesi olan çocukların sağlık koşulları hiç şüphesiz dünya milletlerinin en önemli sorunu olarak devam edegelmıştır. Toplumların ekonomik ve sosyal yapısı yanında süratli sanayileşme ve şehirleşme, kadının iş hayatına atılan zorunluluğu, beden ve ruh sağlığına sahip çocuk yetiştirme sorunlarını daha da yoğunlaştırmakta ve ciddi tedbirleri gerektirmektedir.»

Bakandan sonra Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanı Prof. Ali Ertuğrul konuşmuş ve 1970 sayımına göre Türkiye'de 15 yaşın altında 15 milyon çocuk bulunduğunu, bu bakımdan çocuk doktorlarına büyük sorumluluklar düştüğünü söylemiştir. Daha sonra, bilimsel tebliğler okunup tartışılmıştır. Kongre üç gün devam edecektir.

(12 Kasım, Milliyet)

• PAMUKLAR TOPLANABİLSİN DİYE KOY OKULLARI TATİL EDİLDİ

Antalya ve çevresinde pamuğu toplamak için yeterli sayıda işçi bulunamayışı üzerine, Ziraat Odası aracılığı ile köy okullarının bir süre tatil edilmesi istenmiştir. Üreticilerin oda aracılığı ile vilâyete ilettiği bu teklif, Vali Hüseyin Öğütçen tarafından yapılan inceleme sonucu uygun görülmüştür. Köy okulları bugünden itibaren 10 gün için tatil edilmiştir. Karar, Antalyalı üreticiler arasında büyük sevinç yaratmıştır. Antbirlik İkinci Başkanı da pamuk konusunda bir demeç vermiştir. Celâl Sönmez bu demecinde, Ticaret Bakanlığı ile yaptığımız temaslar çok olumlu gelişmiştir. Tam anlaşmaya vardığımız konuları pamuk üreticisine duyurmayı feydalı görüyorum, demiş ve özetle mutabakata varılan konuları şöyle sıralamıştır:

1 — Yağmurlar nedeniyle pamuk üreticisinin borçları, Ziraat Bankası tarafından üç ay ertelenmiştir.

2 — Pamuk destekleme alımları bu yıl 20 kuruş fazlalasıyla yapılacaktır. Bu konuda Ticaret Bakanı kesin söz vermiştir.

Sönmez, daha sonra özetle şunları söylemiştir :

«Bütün çabalarımıza rağmen pamuk taban fiyatları bu yıl sürpriz denecek kadar düşük ilân edilmiştir. Taban fiyatlarının düşük olması üreticiyi güç durumda bıraktığı gibi, gelecek yılki pamuk ekimini de etkilemiştir. Pamuk üreticisine Antalya Tarım Satış Kooperatifleri olarak teminat veriyoruz. Kimsenin ürünü elinde kalmayacaktır.

(3 Kasım, Yeni Ortam)

• OKUL ÇOCUKLARI PAMUK TARLALARINDA

Taban fiyatlar, ihracat, dış piyasalarda fiyat düşüklüğü, üreticinin derdleri derken, bu defada ürünün tarlada kalması yüzünden «pamuk» yeniden günün konusu oldu. Ege ve Akdeniz gölgelerinde pamuk ağalarının ve yönetimlerindeki Ziraat Odalarının feryatları valileri, kaymakamları, hükümeti harekete geçirdi...

geçen ay

Pamuk işçisi bulabilmek için her çareye başvuruluyor...

Büyük üreticinin, pamuk ağalarının ürünleri tarlalardan toplanabilsin diye okullar tatil ediliyor. Birkaç güne kadar Ege'nin ve Akdeniz'in bütün pamuk bölgelerinde köy okulları, hattâ ilçelerde ortaokullar bile tatil edilmiş olacak. Ordudan yardım alma imkânları düşünülüyor ve zorlanıyor. Taşra kasabalarının, şehirlerinin işçi pazarlarını, ağaların işçi simsarları çoktan doldurmuş.

Bir telâş, bir kıyamet... Ve bütün olan bitenler şöyle yansıtılıyor kamuoyuna : «pamuk işçisi bulunamıyor, işçiler tarlalarda çalışmaya gelmiyorlar, üretici güç durumda...»

Şimdi, önce, bu üretici kimdir bir bakalım. Şu uğruna okulların tatil edildiği, okuma süre ve olanakları zaten gülünç denecek kadar kısıtlı olan binlerce köy çocuğunun, sırf «onun» ürünü tarladan toplanabilsin diye okullarına gitmemelerine göz yumulduğu, hattâ buna rağmen zorlandıkları «üretici», bu üzerine titrenen kişi kimdir? Bilindiği gibi, pamuk küçük küçük tarlalarda ekilen, sebze yetiştirir gibi yetiştirilen bir ürün değildir. Pamuk büyük ve orta işletmelerin işidir, büyük kapitalist işletmelerde, hiç değilse 500 dönümün üstündeki topraklarda pamuk ekimi yapılıp çoğunlukla.

Türkiye'deki ilk kapitafist tarım işletmeleri, Çukurova bölgesinde 19. yüzyıl sonlarına doğru İngilizlerin etki ve isteğiyle kurulmuş pamuk tarımı yapan çiftliklerdir. Daha sonra pamuk üretimi Akdeniz ve Ege bölgesinde yaygınlaşmış ve pamuk Türkiye'nin en önemli ihraç maddeleri arasında yerini almıştır.

Her yıl pamuk ürününün tarladan kaldırılması ve pamuk piyasasının içerde ve dışarda açılması sırasında pamuk üreticisinin durumu mutlaka söz konusu olur. Taban fiyatlar düşük bulunur, dış piyasalardaki fiyatlar düşük bulunur, işçi sıkıntısından, işçi ücretlerinin düşüklüğünden yakınılır...

İşte bugün uğruna okulların tatil edildiği, ordudan, askerden yardım umulduğu ve bu yardımın zorlandığı üretici, gerçekte, yüzyıllık geleneği olan büyük tarım işletmecisi, büyük pamuk ağasıdır.

Pamuğun çok büyük bir miktarının Çukurova ve Ege'nin yüzbinlerce dönüm toprağa sahip işletmecilerinin işletmelerinden elde edildiği bilinen bir gerçektir. Yine, küçük toprağında pamuk eken küçük üreticinin zaten işçi sıkıntısı çekmediği, daha olmazsa çoluğunu çocuğunu, karısını kızanını seferber ederek ürününü kaldırdığı da bilinen bir gerçektir.

Şu halde, pamuk üreticisi için yanılıp yakınılırken söz konusu olan üretici büyük pamuk işletmecisi, pamuk ağalarıdır.

Okullar bu büyük işletmelerdeki ürünler toplanabilsin, hem de ucuz çocuk emeğiyle toplanabilsin diye tatil edilmiştir. Eğer imkân olurda, pamuk toplama işinde asker çalıştırılabilir -ki bu güne kadar henüz böyle bir karar çıkmamıştır- büyük pamuk ağasının sorunu çözümlenecektir. Zaten fiilen, büyük tarım işletmecileri, pamuk ağaları, bölgelerindeki köyler üzerinde etkilerinden ve nüfuzlarından yararlanarak, okullar resmen tatil edilmeden öncede köylü çocukların pamuk toplama işinde çalışmalarını sağlamışlardır. Ayrıca, içinde bulunduğu yoksulluk da, köylünün çocuklarını, yükselen ücretler yüzünden kârlı bir iş haline gelmiş pamuk toplamaya göndermelerini sağlamaktadır.

geçen ay

İşte bir millî felâket haline getirilen olay, «büyük pamuk üreticisinin» ürünün tarlalardan toplanmamış olması olayıdır.

Şimdi olayın öteki yüzüne gelelim... Bütün bunların erken bastıran yağmurlar yüzünden olduğu kadar, tarım işçisi kıtlığı yüzünden de meydana geldiği ileri sürülüyor. Âdeta tarım işçileri neden kızgın güneşin veya yağın yağmurun altında kilosu 40 bilemedin 50 kuruştan, gündeliği 25-30 liraya günde 14 saate yakın çalışarak pamuk toplamadılar diye kızgınlık, öfke gösteriliyor. Mevsim henüz başlarken kilo başına fiyatları 5 kuruştan arttırmaya yanaşmayanlar bakıyoruz bugün iki misli ücret vermeye razılar.

Pamuk işçilerinin durumu romanlara, hikâyelere, röportajlara konu olmuştur. Nasıl bir iş olduğu artık az çok biliniyor. İş saatlerinin haftada 90 saati bulunduğu, çoluk çocuk tarlalarda açıkta, ahır gibi barınaklarda yada çadırlarda nasıl yaşadığı ve nasıl güçlü kuvvetli erkeklerin, 1971 yılında bile günde 25-30 liradan fazla kazanmadıkları, çocuk ve kadınların çok daha az kazanca çalıştıkları biliniyor... Nasıl köylerden işçi toplayan elçilerin zaman zaman da ağalarla anlaşarak, topladıkları işçilere iş sonunda umuuklarmın yarısı bir para vererek, bunları çift katlı, katmerli sömürüye maruz bıraktıkları; biliniyor...

Bütün bunlara taşmen, neden bu topraksız yoksul köylüler, iş bulmuşlarda bunuyorlar diye öfkeleniliyor...

Ve pamuk ağaları, büyü kapitalist pamuk işletmeleri sahipleri, hızla pamuk toplama makineleri ithal edilmesini istiyorlar... Artık bu «hayırsız ırgatlara» boyun eymemek için...

Ve makinelerin ithalatçıları da yine kendileri olacaklar : Tarımda kapitalizm biraz daha gelişirken, işsizler ve topraktan kopanlar yüzbinlerle daha artacak...

(5 Kasım, Yeni Ortam)

• VELİLER İSE OKULLARIN TATİL EDİLMESİNDEN ŞİKÂyetÇİLER

İzmir'de pamuk toplama işine çocuklarında katılabilmelerini sağlamak amacıyla bazı okullar bayram sonuna kadar tatil edilmiştir.

İzmir Ziraat Başmüdürü Ahmet Alp, Vali Namık Kemal Şentrük'ün verdiği yetkiye dayanarak kaymakamlar tarafından tatil edilen okulların öğrencilerinden büyük ölçüde yararlandığını söylemiştir.

Bildirildiğine göre, pamuk toplama çalışmaları hızla devam etmektedir.

Öğrenildiğine göre, Foça ilçesinde Gerenköy, Bağarası, Ilıpar, Yeniköy, Kozbeyli ve Yenibağarası köyleri ilkokulları tatil edilmiştir. Bundan başka, tatil edilen okullar şunlardır :

Torbalı'da Ötülün, Bülbüldere, Güllüce, Kırbası, Subaşı, Naime, Çaybaşı, Aslanlar, Taşkesik, Yeniköy, Kadınlar, Yaribaşı, Ayrancılar, Pancar.

Merkezde, Çileme, Çakaltepe, Plamutarası, Karakuyu, Tekeli, Bulgurca.

geçen ay

Menemen'de Tüzçullu, Süsbeyli, Çavuşköy, Türkelli, Günerli, Seyrekköy.

Bergama'da bütün okullar.

Ödemiş Merkez hariç bütün okullar.

Tire'de 33 köy okulunun tamamı.

Selçuk'ta Belevi, Zeytinköy, Barutçu ve merkez okulları.

Bayındır'da ilkokulların tamamı.

İlgililer, Ödemiş'te pamuktan başka^x patates konusu içinde okulların tatilinde isabet bulunduğunu söylemişlerdir.

Öte yandan tarlada kalan pamukların toplanması için il ve ilçede tatil edilen okullardaki öğrencilerin velileri şikâyete başlamıştır.

Verilen bilgiye göre, velilerden bazıları, pamuk toplama işinin büyüklere ait, aslında hüner isteyen bir iş olduğunu çocukların bu işi yapamayacakları, yapsalar dahi verimli olamayacaklarını ileri sürmekte «Çocuğumun pamuk toplamasına gönlüm razı olmaz» demektedirler.

(8 Kasım, Yeni Ortam)¹

• AYDIN'LI VELİLER ÇOCUKLARI PAMUK TARLASINA YOLLAMADI

Ege ve Akdeniz bölgelerinde kötü hava şartları yüzünden tarlada kalan pamuk mahsulünün toplanması için alınan tedbirler özellikle öğrenci velileri arasında tepki ile karşılanmıştır.

Bilindiği gibi bir süre önce bölgedeki ziraat odalarının, valiliklere başvurması üzerine, durumu inceleyen Aydın ve Antalya valileri, pamukların toplanabilmesi için okulların bir hafta süre ile kapatılmasını ve öğrencilerin pamuk toplama işinde kullanılmasını kararlaştırmıştı.

Toplanmayan pamuklar için öğrencilerin kullanılmak istenmesine tepki gösteren Aydın'lı veliler, tarlada kalan pamukların büyük bir tarım işletmesine ait olduğunu ve bu kuruluşun, işçi ücretlerinden kâr edebilmek üzere bu yola başvurduğunu belirterek, çocukların pamuk işçisi olarak çalıştırılmasına engel olmuşlardır.

Öte yandan daha öncede haber vermiş olduğumuz gibi, pamukların toplanması için okulların tatil edildiği Ege bölgesinin diğer bazı illeri ve Antalya'da da veliler durumdan şikâyetçidirler.

Veliler toplanması gereken pamukların hep büyük işletmelerde olduğunu böylece çocuklardan yararlanılarak büyük işletme sahiplerinin pamuk toplama işini ucuza mallettiklerini söylemektedirler.

(11 Kasım, Yeni Ortam)

• SALİHLİ'DEKİ KAZADA ÖLENLERİN ÇOĞU İLK VE ORTAOKUL ÖĞRENCİSİ

Önceki gece Salihli'de meydana gelen ve 14 yurttaşın ölümüyle sonuçlanan kazayla sonuçlanan kazayla ilgili soruşturmaya devam edilmektedir.

Halil Apahan idaresindeki 15 EA 202 plâkalı kamyon pamuk tarlalarından topladığı 77 pamuk işçisini Salihli'ye getirirken Poyrazdamları mevkiinde sol ön tekerleği patlamış ve dereye uçmuştur. Kazada ilk tesbitlere göre 14 yurttaşımız hayatını kaybetmiştir.

Bu kazada hayatlarını kaybedenlerin çoğunun ilkokul ve ortaokul öğrencisi olduğu belirtilmiştir. Bilindiği gibi Manisa, Valiliği hava muhalefeti nedeniyle toplanamayan pamuğun tarladan kaldırılması için bir süre önce okulları tatil etmişti.

ÖLENLERİN HÜVİYETLERİ

Kaza kurbanlarının 13'ü olay yerinde biride hastahane hayatlarını kaybetmişlerdir. Ölenlerin arasında Rukiye isimli küçük bir çocuk ile ismi tesbit edilemeyen bir işçi bulunmaktadır.

Hüviyetleri tesbit edilenler şunlardır :

Halil Zeybek 14, Tahsin Çubuk 12, Hüseyin Çubuk 12, İbrahim Kıratlı 12, Rafet Abalı 15, Celâl Zeybek 15, Memnune Yılmaz 12, İlhisar Karadeniz 16, Müşerref Toköz 17, Hanım Güvenç 14, Fadime Çiçek 13, Dudu Zeybek 15 yaşlarındadırlar.

İlgililer ölü sayısının artmasından endişe etmektedirler. Dereye uçan ve henüz olay yerinden kaldırılmayan ters dönmüş kamyonun altından birkaç cesedin daha çıkabileceğini belirtmişlerdir. Jandarma komutanlığı kamyonun dereden çıkarılması için olay yerine vinç göndermiştir. Öte yandan Salihli Devlet Hastahanesinde tedavi edilen 10 yaralının sağlık durumları iyiye gitmektedir.

(13 Kasım, Yenigün)

« ÜÇÜNCÜ MODERN TİYATRO BİNASI ESKİŞEHİR'DE HİZMETE AÇILDI

Eskişehir İTİA, Devlet Tiyatrosu Genel Müdürlüğü ile işbirliği yaparak, Türkiye'nin üçüncü modern tiyatro binasını hizmete açmıştır.

Tiyatro binasının aydınlatma ve seslendirme tesisleri üyemiz, Odamız Eskişehir Temsilcisi Y. Mühendis İsmet Erorta tarafından tasarlanmıştır.

DÜZELTME

189/Eylül 1972 tarihli dergimizde teknik nedenlerden ötürü yer alan yanlış Aşağıdaki biçimde düzeltir, özür dileriz :

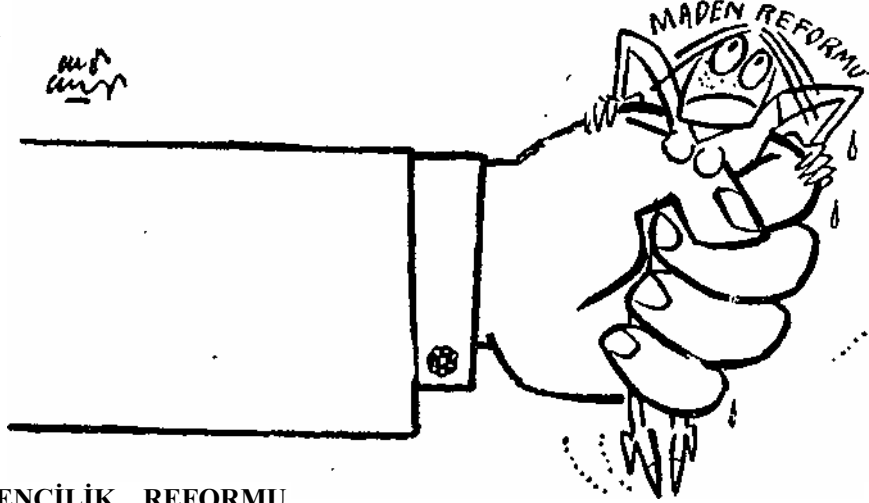
BÜĞAY MÜHENDİSLİK BÜROSU (B. Haykır-Y. Akgül - G. Polat)
izmir Caddesi 31/9 Kızılay-ANKARA

geçen ay

PLANDA, MADENLERLE İLGİLİ HÜKÜMLER DEĞİŞTİRİLDİ —Basın —

Maden inönru ccrcı komisvorun-
da AP ve DP 1.-ib.-mci şirketler»
arama lhakı verilmesini istediler.

Hasın

MADENCİLİK REFORMU

ALINDI

ÇLE

(19 Kasım, Cumhuriyet)

• TÜRKİYE 22 YIL SONRA İTALYA'NIN BUGÜNKÜ SEVİYESİNE GELECEK —Basın —

TÜRKİYE — YİRMİJKİ YIL SONRA SANA YETİŞİYORUM. SEN ORADA
BİRAZ BEKLE..

(12 Ekim, Cumhuriyet)

Elektrik Mühendisliği 1B2